

Ældregruppen

Definitioner og demografiske aspekter

George W. Leeson

Udviklingen i befolkningssammensætning - fx køns- og aldersfordeling - og i de såkaldte demografiske komponenter har altid været genstand for både interesse og forskning, idet den spiller en central rolle for størstedelen af samfundsplanlægning. Hvordan en befolknings sammensætning udvikler sig over tiden, afhænger netop af udviklingen i og samspillet mellem fertilitet, dødelighed og migration - de demografiske komponenter. I de senere år har der i de nordiske lande været en markant stigende interesse i befolkningsudvikling i takt med at omfanget af aldring lystigt debatteres. I denne artikel redegøres for både den demografiske udvikling siden omkring 1900 og den forventede fremtidige udvikling i de nordiske lande med særlig fokus på ældregruppen.

Der findes forskellige former for aldring: den kronologiske, den biologiske og den sociale, og under alle omstændigheder er aldring en meget individuel proces. Der findes i hvert fald ingen veldefineret aldersgrænse, således at man kan betegnes som ældre bare man passerer denne grænse. Alligevel har samfundet for vane at anvende kronologisk alder som en måde at kategorisere befolkning på, fx i børn og unge, erhvervsaktive og ældre. På den ene side kan disse kategoriseringer, som oftest afspejles videre i de officielle befolkningsstatistikker, anses for at være logiske, idet de følger den institutionaliserede opdeling i samfundet - i pasningsinstitutioner, i uddannelsesinstitutioner, på arbejdsmarkedet, pensioneret. På den anden side bliver disse statistiske grænser tit til virkelighed, forstået på den måde at samfundet opfatter alle der forlader arbejdsmarkedet pga. alder - som i øvrigt fastsættes af samfundet - som ældre.

Ældregruppen

I moderne tider er ældregruppen typisk blevet defineret ud fra en alder der relateres til tilknytning til arbejdsmarkedet, eller rettere sagt til den alder hvor man forlader arbejdsmarkedet, som om alderdom er et begreb der kan forbindes med arbejdsduelighed.

Således var pensionsalderen sat til at være den nederste grænse for ældregruppen. I dag i Danmark vil det således være 65 år, men alligevel tales der tit om ældregruppen på 60 år og derover, fordi folk typisk har forladt arbejdsmarkedet før den pensionsalder. Dette skyldes indførelsen og succesen af ordninger der skulle få folk til at forlade arbejdsmarkedet i en tidligere alder. Men igen en definition baseret på tilknytning til arbejdsmarkedet.

I de senere år er det lykkedes forskere og andre at overbevise om at gruppen på 60 år og derover trods alt ikke kan opfattes som en enkelt homogen befolkningsgruppe, og man gik så straks i gang med at finde en alder til at dele ældregruppen op i i hvert fald to grupper. Valget falder fx på 80 år. Her er der således gjort et (statistisk) forsøg på at afgrænse gruppen af yngre ældre (de 60-79-årige) og gruppen af ældre ældre (80 år og derover). Dette gøres ud fra en (statistisk) antagelse om at de 60-79-årige er aktive og sunde og kræver få eller ingen ressourcer fra samfundet ud over folkepension, mens de 80-årige og derover kræver pleje og omsorg samtidig med deres folkepension.

Med andre ord er definition af ældregruppen typisk baseret på en statistisk institutionalisering af befolkningen i henhold til de krav man mener den stiller til samfundet. En sådan definition er klart belejlig, men yderst ubehjælpelig.

Denne statistiske kategorisering og medfølgende definition

af ældregruppen kan endvidere medføre uheldige konsekvenser for den definerede gruppe i form af (alders)diskriminering og stigmatisering. Mange vil hævde at dette er sket i vores moderne samfund for så vidt angår ældregruppen.

Kort og godt er ældregruppen – uden at kunne definere den – heterogen, bestående af individer som ikke nødvendigvis har noget til fælles, ud over at de bor det ene eller det andet sted.

Men når dette er sagt og understreget, er man tvunget til at opstille aldersgrupperinger når man vil belyse den demografiske udvikling. Og nærværende forfatter er ikke spor bedre end alle andre i den henseende.

Den historiske udvikling

I den følgende gennemgang af den demografiske udvikling i de nordiske lande præsenteres materialet for Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island. Grundet den måde de enkelte landes statistiske kontorer opgør befolkningens køns- og aldersfordeling på, er det ikke altid muligt at give direkte sammenlignelige aldersgrupper, selvom det her er tilstræbt. Det har heller ikke altid lykkedes at finde materialet for de samme årstal i alle fem lande.

De nordiske befolkninger er blevet ældre i løbet af det 20. århundrede, forstået på den måde at der både er blevet flere mennesker som samfundet betegner ældre eller gamle (fx 60 år, jf. diskussion af definition af ældregruppen ovenfor), og at denne befolkningsgruppe udgør en større andel af den samlede befolkning. I Tabel 1 kan man se udviklingen i befolkningen fra omkring år 1900.

Af tabellen fremgår det at alle fem lande har oplevet en aldring af befolkningen i løbet af det 20. århundrede, og mens forløbet er nogenlunde ens for Danmark, Norge, Sverige og Finland, er aldringen foregået noget langsommere på Island.

Bortset fra Island er der typisk sket det at andelen af unge 0-19-årige er næsten halveret fra 40-45% i 1900 til omkring 25% i 1999, mens andelen af ældre 60-årige og derover er fordoblet fra omkring 10% i 1900 til omkring 20% i 1999. Som sagt er aldringen sket noget langsommere i Island, således at faldet i andelen af unge er fra 44% til 31%, mens stigningen i andelen af ældre er fra 10% til 15%.

I den samme periode fra starten til slutningen af det 20. århundrede er de nordiske landes befolkningsstørrelser jo også steget. Her igen adskiller Island sig fra de fire andre lande, idet der for Islands vedkommende er tale om en stigning i folketallet på hele 256% fra 78.000 mennesker i 1900 til 278.000 i 1999. Ellers er de nordiske befolkninger nogenlunde fordoblet i størrelse, mest i Danmark med en stigning på 112% fra 2,5 til 5,3 mio., og mindst i Sverige med en stigning på 75% fra 5,1 til 8,9 mio.

Der er således tale om en decideret aldring af de nordiske befolkninger, idet både andelen og antallet af ældre er steget. Når både andelen af ældre og det samlede folketal er fordoblet på 100 år i løbet af det 20. århundrede, er der altså tale om en firedobling i antallet af ældre.

Dette billede går igen hvis vi ser på den kønsspecifikke udvikling, dog med den bemærkning at den kvindelige befolkning i alle fem lande har oplevet en mere markant aldring end den mandlige. Andelen af ældre mænd steg fra mellem 9% i Danmark og 11% i Sverige i 1900 til mellem 16,4% i Finland og 19,7% i Sverige i 1999, mens andelen af ældre kvinder steg fra mellem 10,5% i Danmark og 12,9% i Sverige i 1900 til mellem 21,9% i Norge og 24,6% i Sverige. Islands kvindelige befolkning har også oplevet en mere markant aldring end den mandlige, men sluttede i 1999 på et lavere niveau, nemlig 13,8% sammenlignet med mændenes 16,3%.

Til opsummering kan siges at andelen af ældre i 1999 er nogenlunde ens i Danmark, Norge og Finland, mens Sverige

Tabel 1. Udviklingen i befolkningerne i de nordiske lande i udvalgte år 1900-1999. Procentdel i aldersgrupperne.

	Alder			Samlet folketal
	0-19	20-59	60+	
<i>Danmark</i>				
1900	43,6	46,5	8,9	2,5 mio.
1960	33,5	51,1	15,4	4,6 mio.
1999	23,6	56,7	19,7	5,3 mio.
<i>Norge</i>				
1900	45,0	44,1	10,9	2,2 mio.
1960	33,2	50,6	16,2	3,6 mio.
1999	25,8	54,7	19,5	4,4 mio.
<i>Sverige</i>				
1900	41,9	46,2	11,9	5,1 mio.
1960	30,0	52,8	17,2	7,5 mio.
1999	24,2	53,6	22,2	8,9 mio.
<i>Finland</i>				
1900				2,6 mio.
1960	38,5	50,4	11,1	4,4 mio.
1999	24,7	55,6	19,7	5,2 mio.
<i>Island</i>				
1900	43,7	46,5	9,8	78.000
1960	43,2	45,0	11,8	176.000
1999	31,3	53,6	15,1	278.000

er en del højere på 22,2% og Island en hel del lavere på 15,1%, et mønster der endvidere ses hos både mænd og kvinder.

For så vidt angår situationen i de senere år kan vi sammenligne de nordiske forhold med forholdene i den europæiske union (EU). Dog bliver en direkte sammenligning vanskelig idet de anvendte aldersgrupperinger ikke altid er ens. Mod slutningen af 1990'erne var omkring 16% af den samlede befolkning på 65 år og derover i de 15 EU-medlemslande. Ca. 4% af den samlede EU-befolkning var på 80 år og derover. Det samlede EU-tal dækker imidlertid over en spredning fra ca. 12% i Irland og ca. 18% i Sverige.

Ser vi lidt nærmere på den ældre del af befolkningen i de nordiske lande, kan vi anvende den statistiske opdeling af gruppen der indledningsvis blev nævnt, nemlig de 60-79-årige og de 80-årige og derover.

I Tabel 2 angives udviklingen i ældregruppen i løbet af det 20. århundrede, og her ligner de fem lande alle meget mere hinanden. I Island er antallet af ældre steget fra knap 8.000 i 1900 til knap 42.000 i 1999, godt og vel en femdobling. I de øvrige lande er der sket mellem en tre- og firedobling af

Tabel 2. Udviklingen i den procentvise sammensætning af ældregruppen i de nordiske lande i udvalgte år 1900-1999.

	Alder		Samlet ældregruppe
	60-79	80+	
<i>Danmark</i>			
1900	91	9	241.000
1960	90	10	702.000
1999	80	20	1.046.000
<i>Norge</i>			
1900	88	12	242.000
1960	88	12	579.000
1999	78	22	865.000
<i>Sverige</i>			
1900	91	9	612.000
1960	89	11	1.291.000
1999	78	22	1.968.000
<i>Finland</i>			
1960	92	8	494.000
1999	83	17	1.020.000
<i>Island</i>			
1900	93	7	8.000
1960	88	12	21.000
1999	82	18	42.000

Tabel 3. Udviklingen i den samlede fertilitet i de nordiske lande i udvalgte år 1900-1998, samt for Spanien 1960-1998.

	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Spanien
1900	4,14	4,71	3,93	4,29	3,99	
1920	3,29	3,46	3,96	3,39	2,79	
1940	2,22	2,52	2,75	2,00	2,04	
1960	2,54	2,71	4,27	2,87	2,28	2,78
1980	1,55	1,63	2,45	1,72	1,68	2,20
1998	1,72	1,70	2,05	1,81	1,51	1,17

ældregruppen. I takt med at befolkningen som helhed er blevet ældre, er ældregruppen selv blevet ældre, forstået på den måde at andelen og antallet af de ældste (i dette tilfælde på 80 år og derover) er steget, og det gælder alle fem lande. Fra at udgøre ca. 10% af den samlede ældregruppe i 1900 er antallet af de ældste vokset til at udgøre ca. 20%.

Udviklingen i fertilitet og dødelighed

Den demografiske aldring af befolkningerne skyldes et samspil i udviklingen i fertilitet og i udviklingen i dødelighed, og derfor ser vi i dette afsnit nærmere på udviklingen i disse to komponenter i løbet af det 20. århundrede.

Fertilitet

Som mål for fertilitet betragtes den samlede fertilitet, der angiver hvor mange levendefødte en kvinde vil få i løbet af sine fødedygtige år fra 15 til 49 år, givet at hun føder i overensstemmelse med de givne aldersspecifikke fertilitetskvotienter, og givet at hun ikke dør, inden hun fylder 50 år.

I Tabel 3 præsenteres udviklingen i den samlede fertilitet i de nordiske lande i løbet af det 20. århundrede. Heraf fremgår at alle fem lande mod slutningen af det sidste århundrede havde et fertilitetsniveau under reproduktionsniveauet på omkring 2,1. Lavest var Sverige efter at fertiliteten i begyndelsen af 1990'erne havde været over reproduktionsniveauet. Dette er i sig selv et særpræget forhold, idet de nordiske lande i midten af 1980'erne havde haft nogle af de laveste fertilitetsniveauer på under 1,5, mens fx de sydeuropæiske lande (i Tabel 3 eksemplificeret ved Spanien) havde haft nogle af de højeste i Europa, og i begyndelsen af 1990'erne var situationen omvendt. I EU er der ingen lande med et fertilitetsniveau over reproduktionsniveauet på 2,1, således at ingen af landenes befolkninger er i stand til at reproducere sig selv. I slutningen af 1990'erne lå fertilitetsniveauet for de 15 EU-medlemslande samlet på 1,44, men der var dog en spredning fra

1,15 i Spanien til 1,92 i Irland, med Danmark på 1,8 på det tidspunkt.

Fælles for alle lande undtagen Island er det, at nedgangen i fertiliteten efter anden verdenskrigs afslutning er vendt – dog med en vis usikkerhed vedr. den fremtidige udvikling, specielt for Sveriges vedkommende.

Under alle omstændigheder oplevede alle nordiske lande en kraftig nedgang i fertilitet fra omkring 4 (snarere 5 for Finlands vedkommende) i 1900 til mindre end 2 ved slutningen af århundredet. Dog kan der også konstateres et vist udsving i fertilitetsniveauet med et babyboom i 1960'erne og en *baby-bust* i 1980'erne, noget som selvfølgelig vil sætte sine spor i fremtiden mht. størrelsen af årgangene, efterhånden som de bliver ældre. Dette præsenteres senere.

Dødelighed

Dødelighed kan måles på mange måder, men her vælger vi at se på middellevetid eller den forventede levetid, idet dette udtryk opsamler den totale dødelighedserfaring i en befolkning og er både overskueligt og anvendeligt til sammenligning af dødelighed mellem befolkningsgrupper og udviklingen over tid. I Tabel 4 præsenteres således den forventede levetid for henholdsvis mænd og kvinder i de fem nordiske lande ved udvalgte aldre i løbet af det 20. århundrede.

Både mænd og kvinder har i alle fem lande i løbet af det sidste århundrede oplevet en stigning i den forventede levetid ved fødslen, og i 1998 er levetiden på nogenlunde samme niveau i de fem lande, selvom Finland så at sige begyndte på et lavere niveau end de øvrige lande i år 1900. Netop i 1990 adskilte Finland sig fra de øvrige lande (dog har vi ikke tal for Island for 1900), idet ikke alene var den forventede levetid for både mænd og kvinder lavere, men forskellen mellem mændenes og kvindernes levetid var noget større i Finland. I Danmark, Norge og Sverige lå den forventede levetid på ca. 52 år for mænd og 55 år for kvinder – en forskel på tre år. I Finland lå levetiden imidlertid på ca. 32 år for mænd og 40 år for kvinder – en forskel på otte år. I 1998 var forskellene i levetiden noget mere varierede. I Danmark og Finland lå den på ca. 73,5 år for mænd, mens den i de tre andre lande lå noget højere, mellem 75,5 år i Norge og 76,9 år i Island. Men for kvindernes vedkommende adskiller Danmark sig med en noget lavere levetid end de øvrige lande, nemlig 78,6 år, sammenlignet med mellem 80,8 år i Finland og 81,8 år i Sverige. Således er forskellen i levetiden mellem kønnene blevet større i løbet af dette århundrede i alle landene. I 1980'erne stagnerede de danske kvinders levetid, og selvom den atter begyndte at stige i løbet af 1990'erne, halter den stadig efter kvindernes levetid i øvrige nordiske lande.

Her er der ganske givet tale om effekten af forskellig livsstil på levetiden i de nordiske lande.

Billedet på dødeligheden kan virke en smule negativt for Danmarks vedkommende og for de finske mænds vedkommende – i hvert fald sammenlignet med de øvrige landes erfaringer – og ser vi på udviklingen i levetiden ved henholdsvis 60 og 75 år (Tabel 4), kan der stadig konstateres store forskelle i levetiderne mellem landene med de højeste og landene med de laveste levetider. Fx har de 60-årige kvinder i Sverige ved århundredets slutning en forventet levetid på 24,2 år sammenlignet mod kun 21,8 år for 60-årige danske kvinder. I 60-års-alderen klarer de danske mænd sig noget bedre end kvinderne, idet der kun er knap to års forskel mellem deres forventede levetid på 18,2 år og svenskernes på 20,1 år. Forskellene bevares oven i købet ved 75-års-alderen, som det fremgår af tabellen.

Tabel 4. Udviklingen i den forventede levetid for henholdsvis mænd og kvinder i udvalgte aldre i de nordiske lande i udvalgte år 1900-1998.

	Alder					
	0		60		75	
	♀	♂	♀	♂	♀	♂
<i>Danmark</i>						
1900	51,7	55,2	14,9	16,2	6,9	7,5
1960	70,6	74,3	17,3	19,2	8,0	8,6
1998	73,7	78,6	18,2	21,8	8,8	11,2
<i>Finland</i>						
1900	32,5	40,1	12,5	14,1	5,3	5,7
1960	65,1	72,0	14,4	17,5	6,8	7,6
1998	73,5	80,8	18,6	23,2	8,9	11,2
<i>Island</i>						
1960	70,8	75,7	19,1	21,0		
1998	76,9	81,5	20,1	24,1	10,1	12,1
<i>Norge</i>						
1900	52,5	55,9	16,7	17,7	8,1	8,7
1960	71,6	76,0	18,0	20,2	8,5	9,2
1998	75,5	81,3	19,4	23,7	9,1	11,7
<i>Sverige</i>						
1900	52,7	55,3	16,2	17,3	7,7	8,3
1960	71,6	75,4	17,4	19,2	7,9	8,6
1998	76,7	81,8	20,1	24,2	9,6	12,1
<i>EU 15</i>						
1996	74,1	80,5				

Således er befolkningerne i de fem nordiske lande blevet ældre i løbet af det 20. århundrede. Og grundene er som beskrevet den fortsat faldende dødelighed, som i dag er på et niveau der sikrer at omkring 90% af nyfødte kan forvente at nå deres 60-års-fødselsdag, og den lave fertilitet på langt under reproduktionsniveauet, der gør at de nordiske befolkninger på længere sigt ikke vil være i stand til at reproducere sig selv, medmindre indvandring har et omfang, der modvirker de naturlige demografiske tendenser i befolkningerne.

Den fremtidige udvikling

Fremtiden består af de muligheder man i nutiden står over for, og i den forstand eksisterer den i realiteten ikke, idet den endnu ikke har fundet sted. Da fremtiden består af de mange muligheder, kan man sige at der findes mange fremtider. Dog er nogle af disse mulige fremtider mere sandsynlige end andre.

Sådan er det også med den fremtidige demografiske udvikling. Ud fra den nuværende situation og den historiske udvikling, der giver grundlag for at kunne opstille antagelser om udviklingen i de demografiske komponenter, kan man beregne en række mulige udviklingsforløb baseret på hvordan forudsætningerne om komponenternes udvikling ser ud.

I tidligere befolkningsprognoser for fx Danmark har man mht. fastlæggelse af forudsætningerne for prognoserne konstateret at fertiliteten ikke kunne forblive så lav, at de ældres dødelighed ikke kunne blive lavere, og at nettoindvandring ville stabilisere sig omkring nul. Ingen af delene holdt. I realiteten er prognoserne kun så gode som de forudsætninger der ligger til grund for dem. Holder forudsætningerne, holder prognoserne selvfølgelig også. En diskussion af prognoserne skal således altid bero på en diskussion af forudsætningernes realisme.

I dette afsnit om den fremtidige befolkningsudvikling skal vi ikke diskutere realismen af de mange forudsætninger der ligger til grund for prognoserne i de nordiske lande. Lad det bare være sagt at prognosernes usikkerhed ligger i forudsætningerne.

Alderssammensætning

Hvordan ser ellers fremtiden ud for de nordiske befolkninger if. de nyeste prognoser? I Tabel 5 angives udviklingen i befolkningernes aldersfordelinger frem til år 2030. Kun hovedprognosen er medtaget i de tilfælde hvor der foreligger flere alternativer. For overskuelighedens skyld gengives heller ikke de forskellige prognosers forudsætninger, men gennemgående er der tale om 1) fortsat faldende dødelighed med levetider om 30-40 år på godt 80 år, 2) stigende fertilitet (dog

fortsat faldende for Island) over en periode og herefter stabilisering, og 3) stigende eller konstant nettoindvandring.

Alle lande undtagen Finland forventer et stigende folketal frem til år 2030 – i høj grad takket være indvandringen.

Prognoserne for alle fem lande viser at befolkningernes aldring fortsætter et godt stykke ind i det nye århundrede, dog med varierende styrke. Den antagede stigende fertilitet kan ikke rette op på tidligere tiders lave fertilitetsniveauer, og slet ikke mens dødeligheden fortsat falder.

Ser vi på andelen af befolkningen på 60 år og derover, kan vi konstatere at Finland slutter perioden frem til år 2030 med den højeste andel, nemlig 31,9%, mens Island til den tid forventes at have den laveste andel på 24,5%, som dog alligevel skal sammenlignes med den nuværende ca. 15%. Også ældregruppens aldring fortsætter med andele af 80-årige og derover på omkring 8% i Finland og Sverige, 6% i Norge og Danmark, og 4% i Island.

I den anden ende af aldersskalaen ser vi et tilsvarende fald,

Tabel 5. Den fremtidige procentvise sammensætning af befolkningerne efter alder i de nordiske lande i 2000-2030.

	Alder				Samlet folketal
	0-19	20-59	60-79	80+	
<i>Danmark</i>					
2000	23,7	56,6	15,8	3,9	5,3 mio.
2010	24,8	52,6	18,6	4,0	5,5 mio.
2030	23,2	49,5	21,3	6,0	5,9 mio.
<i>Norge</i>					
2000	25,9	54,7	15,1	4,3	4,5 mio.
2010	25,5	52,9	16,8	4,7	4,6 mio.
2030	23,1	49,1	21,5	6,2	5,0 mio.
<i>Sverige</i>					
2000	24,0	53,6	17,2	5,2	8,9 mio.
2010	22,6	51,4	20,5	5,5	9,0 mio.
2030	22,2	47,4	22,4	8,0	9,3 mio.
<i>Finland</i>					
2000	24,5	55,6	16,5	3,4	5,2 mio.
2010	22,6	54,6	18,5	4,2	5,3 mio.
2030	20,9	47,2	24,3	7,6	5,2 mio.
<i>Island</i>					
2000	31,1	53,8	12,3	2,8	280.000
2010	28,2	54,5	13,9	3,4	298.000
2030	24,8	50,6	20,2	4,3	321.000

både i andelen af unge 0-19-årige og erhvervsaktive 20-59-årige. Alt i alt stigende demografiske forsørgerbyrder, som så medfører bekymrede miner hos nutidens beslutningstagere.

Antal ældre

Ser vi imidlertid på antallet af ældre, vil nogle mene at billedet ser endnu mere bekymrende ud. Tabel 6 angiver udviklingen frem til år 2030 i antallet af 60-79-årige og 80-årige og derover, og heraf fremgår det at der i alle nordiske lande vil ske markante stigninger for både mænd og kvinder. De procentvise stigninger i antallet varierer fra 33% for de 60-79-årige svenske kvinder til 221% for finske mænd på 80 år og derover.

Blandt mændene er stigningerne størst for den ældste gruppe. Her adskiller Finland sig fra de øvrige lande, men ellers ligger de procentvise stigninger frem til år 2030 på mellem 88% (Sverige) og 100% (Island). Den yngste gruppe af mænd, 60-79-årige, oplever stigninger på mellem 42% (Sverige) og 94% (Island).

Tabel 6. Udviklingen i antal ældre (i tusinder) i de nordiske lande i 2000-2030.

	60-79		80+	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
<i>Danmark</i>				
2000	387	454	69	140
2030	600	648	135	217
Stigning 2000-30	55%	43%	93%	55%
<i>Norge</i>				
2000	309	365	64	128
2030	518	554	126	185
Stigning 2000-30	68%	52%	97%	45%
<i>Sverige</i>				
2000	709	813	161	296
2030	1004	1084	303	447
Stigning 2000-30	42%	33%	88%	51%
<i>Finland</i>				
2000	373	482	48	127
2030	607	669	154	243
Stigning 2000-30	63%	39%	221%	91%
<i>Island</i>				
2000	16	18	3	5
2030	31	34	6	8
Stigning 2000-30	94%	89%	100%	60%

For kvindernes vedkommende er der bortset fra de ældste finske kvinders vedkommende mere beskedne forskelle i stigningerne mellem den yngste og den ældste gruppe. For de 60-79-årige kvinder er der tale om stigninger frem til år 2030 på mellem 33% (Sverige) og 89% (Island), mens der for de 80-årige og derover forventes stigninger på mellem 45% (Norge) og 91% (Finland).

Med andre ord er der en rimelig homogenitet landene imellem for så vidt angår den fremtidige udvikling, og forskellene skyldes både udgangspunktet, men i høj grad også de indbyggede forudsætninger, som trods alt varierer lidt.

Tager vi Sverige som eksempel for de fem lande, kan det afslutningsvis siges at det samlede folketal ventes at stige med 400.000 personer frem til år 2030. Ældregruppen ventes at udgøre 30,4% af den samlede befolkning om 30 år, sammenlignet med 22,4% her ved århundredskiftet. Antallet af mænd i ældregruppen stiger if. prognoserne fra 870.000 i dag til godt 1,3 mio. om 30 år, med den største procentvise stigning blandt mænd på 80 år og derover. Antallet af ældre kvinder stiger fra godt 1,1 mio. til godt 1,5 mio. i år 2030, igen med den største procentvise stigning blandt de ældste.

I det hele taget bliver der mange flere af de ældste ældre i Norden i de kommende år. Prognoserne venter næsten en fordobling i antallet af 80-årige og derover, fra omkring 1 mio. i dag til 1,8 mio. i år 2030.

De gamle er kommet for at blive, kan man vist roligt konstatere.

Tak til stud.polit. *Ebbe Brage* der har stået for indsamling af det omfattende statistiske materiale.

English summary

Older people. Definitions and demographic development

In most of the developed world – not least in the Nordic countries – the ageing of the population has been the subject of research and debate for several decades. The 20th century saw the greying of the western world. Life expectancies increased, fertility levels fell to unprecedented low levels, the proportion of older people and the oldest old increased steadily. And population forecasts for the 21st century gave no signs of relief for hard-pressed economies seeking ways to secure the financing of pensions and welfare systems in the future. The Nordic countries with their notoriously well-developed and comprehensive welfare systems are no exception.

Although there are many similarities in the population development of the Nordic countries, this article also shows there are some quite striking differences, with regard to both past and future development – especially as far as life expect-

tancies are concerned, with Sweden leading the way and Denmark bringing up the rear. At the beginning of this new millennium, life expectancy at birth in Denmark is 73.7 years for males and 78.6 years for females, compared with 76.7 and 81.8 years respectively in Sweden.

Sweden has the largest proportion of older people in its population today, the largest proportion of the oldest old, the lowest fertility level, the highest life expectancies, and only Finland expects a slightly higher proportion of older people in its population by the year 2030.

Litteratur

1. Recent Demographic Development in Europe, Council of Europe; 1999.
2. Befolkning og Sundhedsforhold 1901-60, Statistiske Undersøgelser nr. 19. Det Statistiske Departement; 1966.
3. Statistisk Tiårsoversigt 1970. Danmarks Statistik; 1970.
4. Statistisk Årbog 1999. Befolkning og Valg. Danmarks Statistik; 1999.
5. Statistiske Efterretninger. Befolkning og Valg. Befolkningsprognoser 1999, Danmarks Statistik; 1999.
6. Statistisk Årsbok för Finland; 1974.
7. Statistical Yearbook of Finland 1999. Vol. 94. Population, Statistics Finland; 1999.
8. Island, 2^ouspecificeret (1920 og 1960).
9. Icelandic Historical Statistics. Gudmundur Jónsson & Magnús S. Magnússon, Statistics Iceland; 1997.
10. Statistical Yearbook of Iceland 1999. Population. Statistics Iceland; 1999.
11. Folketellingen i Norge 1 desember. Tiende hefte. Norges Offisielle Statistikk VII 111, Det Statistiske Centralbyrå; 1924.
12. Folketelling i Norge 1946.
13. Folketelling 1960. Hefte 1. Norges Offisielle Statistikk XII 108. Central Bureau of Statistics of Norway; 1963.
14. Historisk Statistikk 1968. Norges Offisielle Statistikk XII 245. Central Bureau of Statistics of Norway; 1969.
15. Population Projections 1996-2050, National and Regional Figures. Official Statistics of Norway. Statistics Norway; 1997.
16. Statistisk Årsbok 118 1999. Befolkning. Statistics Norway; 1999.
17. Statistical Yearbook of Sweden 2000. Population. Statistics Sweden; 2000.
18. Befolkningsrörelsen Åren 1921-1923. Folkemängden og dess Förändringar. Sveriges Officiella Statistik. Statistiska Centralbyrån; 1929.
19. Befolkningsrörelsen År 1941. Folkemängden og dess Förändringar. Sveriges Officiella Statistik. Statistiska Centralbyrån; 1944.
20. Statistisk Årsbok 1948. Sveriges Officiella Statistik. Statistiska Centralbyrån; 1948.
21. Historisk statistik för Sverige 1720-1967. Del 1. Befolkning. Andra upplagan. Statistiska Centralbyrån.
22. World Population Prospects: The 1996 Revision. Population Division. Departement of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat; 1998.
23. The Sex and Age Distribution of the World Population: The 1998

Revision. Population Division. Departement of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat; 1998.

Forfatter

George W. Leeson, forskningschef, lektor, B.A., M.Sc., M.A. (Oxon), lic. soc.

Ældre Sagen, København, Danmark, og Økonomisk Institut, Københavns Universitet

Korrespondance:

George W. Leeson, Ældre Sagen, Vester Farimagsgade 15, 1606 København K, Danmark